

consequence of globalization, the level of humanity will be general in relation to the unitary - a person or group – and special – society, to which a single subject directly enters. This nucleus has system-building properties, linking and defining a signifier and signified as an entity.

The specific functions of the image of the future in ideology was defined in article: epistemological, which provides cognition of the future; axiological, which allows to determine the value orientations of the subject; motivating, forming the motives of the subject; purpose-forming, which is creating the goals of its activities; regulative, which corrects activity of the subject in accordance with the future; adaptive, which allows the subject to adapt to the future changes; ontological, which determines the being of the subject.

Key words: image of the future, outlook, world view, ideology, structure, system, social subject, consciousness of society, activity.

УДК 1+13+130.2

СУПРУНЧУК О.П.

аспірант кафедри культурології Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова
(м. Київ, Україна)

завідуюча сектором науково-освітньої роботи
Національного музею «Чорнобиль»
aleksandra.suprunchuk@gmail.com

КОМУНІКАТИВНА МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО МУЗЕЮ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ТА ЗАХІДНА ПРАКТИКА

Анотація

У статті проаналізовано розвиток безбар'єрної комунікації в просторі сучасного музею як важливої стратегії покращення роботи у взаємодії з різними групами відвідувачів. До недавнього часу неповносправних віддаляли від музеїв нездоланні бар'єри, в першу чергу, ментального характеру, але початок XXI ст. ознаменувався стартапом потужних змін і рухом соціокультурних закладів до вільнодоступності для всіх категорій відвідувачів. У статті проілюстровано, спираючись на реальний досвід музеїв, доступні для впровадження саме українськими музеями та ефективні на практиці методи пошквалювання музейної комунікації з відвідувачами особливих потреб.

Ключові слова: безбар'єрність комунікації, сучасний музей, неповносправна людина, соціокультурна адаптація, інтеракції, загальнодоступність, актуальність, пріоритетність розвитку, комунікативна модель.

Постановка проблеми. Соціокультурна адаптація в суспільстві – вагома і невід'ємна складова нашої життєдіяльності, і музей є одним із пріоритетних осередків для її розвитку і зміцнення. Тривалий час від періоду інституалізації музею люди з особливими потребами в якості музейних відвідувачів були соціально виключеною групою, але з плином часу, змінами у соціально-політичному житті суспільства, проблема бар'єрності спілкування людей з вадами розвитку у соціально-культурних закладах та їх соціальна неадаптованість були залучені у коло уваги соціокультурних та освітньо-виховних установ. Сьогодні музеї різних країн включають напрям роботи по формуванню безбар'єрного комунікативного середовища. Комунікативна модель сучасного музею – «музей-соціальна арена» – передбачає вільнодоступність простору для різних груп відвідувачів, що активізує музеї пошквалювати діалог з менш активними групами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Початок XXI ст. ознаменувався стартапом у вибудовуванні і впровадженні поетапної програми музейного обслуговування людей з обмеженими можливостями. Першим кроком була прийнята у 2006 р. Генеральною Асамблеєю ООН Конвенція про права інвалідів, що набула законної сили у 2008 р. [6]. Конвенція спрямована на захист та заохочення прав інвалідів, ліквідацію дискримінації по відношенню до них, забезпечення їх прав на роботу, охорону здоров'я, освіту, свободу руху, повноцінну участь у житті суспільства, що неодмінно включає і соціокультурну інтеграцію у соціум, де музей посідає пріоритетне місце.

У музеєзнавчій літературі 2000-них рр. зустрічаються активні обговорення та пошуки шляхів вирішення існуючих проблем у бар'єрному спілкуванні музеїв з неповносправними відвідувачами. У 2005р. вийшов перший в Росії методичний посібник «Соціальна реабілітація інвалідів музейними

засобами» [1]. Розробником посібника було подружжя Ваньшиних: С. Ваньшин – реабілітолог, керівник «Інституту професійної реабілітації та підготовки персоналу Всеросійської спілки незрячих «Реакомп» та його дружина – досвідчений музейний працівник О. Ваньшина. На прикладі провідних у такій практиці московських та петербурзьких музеїв автори розкривають специфіку та необхідні умови для плідної комунікації з людьми особливих потреб, як в облаштуванні простору закладу, так і в методах інтеракції, із врахуванням фізичних, сенсорних ментальних вад у відвідувачів (Дарвінівський музей, музей-заповідник «Царицино» та ін.).

Наукові співробітники Російського державного музею образотворчих мистецтв ім.О.Пушкіна – Н. Жвітіашвілі та О.Платонова – у 2000р. випустили методичний посібник «Арт-терапія у художньому музеї» [10]. Сьогодні арт-терапія та інші методики інтеракції включені у велику Програму Російського музею – «Доступний музей», поступове впровадження якої відбуватиметься до 2023р. Мета впровадження програми – створення максимально доступного простору для людей з різними можливостями сприйняття. У рамках програми розробляються спеціальні послуги: наприклад, відеокурс по експозиції мовою жестів, також проводяться майстер-класи, акції, екскурсії, облаштовується простір музею спеціальними пристроями для більш комфортної комунікації з неповносправними відвідувачами: спеціальні ліфти, інвалідні візки, тактильні та рельєфографічні експлікації до експонатів, вказівники та схеми, сенсорні, акустичні, тактильні пристрої та панелі тощо. Впровадження Програми відбувається за підтримки благодійних фондів, громадських організацій, корекційних центрів по роботі з особами різних вад розвитку.

Тема пошквалювання музейної комунікації з інвалідами стає предметом уваги на конференціях, навчальних семінарах з обміну досвідом, музейних та культурних проєктів. Серед останніх – проєкт «EuroVision – Museums Exhibiting Europe», 2012-2016рр. (Європейське бачення – музеї, що представляють Європу). Проєкт направлений покращити роботу національних, регіональних європейських музеїв та реінтерпретувати музейні колекції в ширшому контексті європейської і транснаціональної історії. Учасниками проєкту стали сім країн: Словенія, Болгарія, Італія, Португалія, Франція, Німеччина та Австрія. Девіз проєкту «Один об'єкт – багато точок зору – Європейське бачення» [14]. У музеях країн-учасниць проводився багатоаспектний трансрегіональний аналіз їх роботи із виявленням та висвітленням прикладів передового досвіду у спрямуванні діяльності закладів до європейської інтеграції: представлення музейного контенту як частини матеріально-духовної спадщини Європи. Практична частина проєкту передбачала впровадження у музеях-учасниках передових практик з європейського музейного досвіду по формуванню полікультурного комунікативного простору, для цього створено у кожній країні платформу Eurovision Lab. За результатами впровадження етапів проєкту, було складено методичні брошури (EMEE-TOOLKITS), у зміст яких включено провідні аспекти роботи сучасного музею, де вагоме місце займає – стратегія безбар'єрної комунікації з різними категоріями відвідувачів [14].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У грудні 2009р. Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права інвалідів. Для досягнення можливостей розвитку «безбар'єрності» українських музеїв та формуванню конкретних задач, варто проаналізувати, які вже відбулись зміни у даній формі комунікації, зі сторони музеїв та у процесі соціально-культурної адаптації неповносправних осіб, після ратифікації Конвенції ООН.

Мета статті. Осягнення вітчизняного і західного музейного досвіду у реалізації проєктів для формування безбар'єрного комунікативного простору музею, для пошквалювання соціокультурної адаптації неповносправних відвідувачів, а також окреслення реальних для українських музеїв стратегічних способів і методів залучити у свою постійну аудиторію неповносправних осіб.

Виклад основного матеріалу. Інвалідність слід розглядати як продовження життя людини, права та обов'язки цієї категорії населення мають бути визнані аналогічними правам та обов'язкам інших людей [12]. У розробці програм для безбар'єрного спілкування з неповносправними відвідувачами українські музейники користуються досвідом західних колег, беручи за теоретичну та методичну основу для власних розробок вже впроваджені, успішні на практиці прийоми інтеракції. До розгляду пропонуються декілька резонансних музейних проєктів.

Дніпропетровський історичний музей ім. Д. Яворницького з кінця 2009 р. і до сьогодні продовжує впровадження проєкту «Рівні можливості», що передбачає створення у експозиції музею окремого приміщення для безбар'єрної комунікації людей з вадами зору. Через тактильну комунікацію зі скульптурними копіями предметів експозиції неповносправні відвідувачі зможуть, на рівні з іншими відвідувачами, отримувати інформацію, формувати більш об'ємне враження про музей та пошквалювати власну соціокультурну адаптацію. Мета проєкту передбачає не тільки пошквалювання комунікації з неповносправними, але й привернути увагу громадськості до проблем інвалідів, показати

необхідність активного включення останніх в культурне життя краю, шляхом адаптації музейного простору до відповідного діалогу [11]. Першим етапом проекту «Рівні можливості» була музейна виставка «Заняття стародавньої людини» 2010р. Виготовлені для музею муляжі пам'яток історії: кам'яні знаряддя праці, вироби з глини, металу, залізна зброя, предмети релігійних культів тощо. Усі експонати мали експлікації, виконані шрифтом Брайля [3]. Виставка дала змогу відвідувачам, серед яких були і потенційні спонсори для Проекту, збагнути соціальну необхідність впровадження «Рівних можливостей», тим паче, що для музейного простору Дніпропетровщини., такий напрям діяльності є модернізаційним. Також у рамках Проекту проводяться різноформатні музейні заходи: наприклад, виставка незрячого фотографа А.Лижник «Світ незрячими очима» 2014р. та авторський майстер-клас з фотографування наосліп тощо.

Потужне натхнення для пошуків діалогу з неповносправними відвідувачами отримали львівські музейники, взявши участь у міжнародному польсько-українсько-білоруському соціокультурному проєкті «Через кордон без бар'єрів». Проєкт відбувався у рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007-2013рр. за ініціативою польського регіонального музею м. Стальова Воля та за підтримки Європейського союзу. Метою Проєкту було визначено: навчити музейників Польщі та України на професійному рівні обслуговувати неповносправних відвідувачів, надати їм можливість вільного доступу до культурної спадщини народу [13]. У рамках Проєкту Музей у Стальовій Волі створив Міжнародну академію для проведення циклу навчальних тренінгів та майстер-класів. Створення Академії фінансово було підтримано Програмою транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007-2013рр. Для проведення теоретичних і практичних занять в Академії були запрошені експерти з Польщі, Великобританії і Бельгії, які розробили авторські інноваційні навчально-освітні програми, реалізація яких була практичною частиною проєкту. Окремою складовою було соціологічне дослідження, у формі анкетного опитування, з метою визначити потенціал музеїв-учасників, щодо відповідності закладів потребам неповносправних відвідувачів. На основі результатів проведеного дослідження підбиралась інформація для занять в Академії. Головною метою тренінгів було: запропонувати успішні методики з європейського досвіду, спираючись на які, музейники зможуть самостійно розробляти нові едукативні програми та зацікавити неповносправних осіб у відвідуванні своїх музеїв. Для реалізації практичної частини проєкту у музей Стальнової Волі було запрошено неповносправних осіб з різними вадами розвитку і проведено з ними численну кількість арт-терапій, занять різної тематики (малювання, створення різних виробів з газет, паперу, аплікації з різноманітних матеріалів, створення анімацій, екскурсія по саду з тактильною скульптурою, інтеракція гостей музею між собою для виконання спільного завдання: з вадами слуху та з вадами мовлення тощо.) [7]. Завершальним етапом проєкту «Через кордон без бар'єрів» була конференція, проведена у львівському Палаці Потоцьких, 2014р. В ході конференції учасниками проєкту було представлено результати впроваджених програм по роботі з неповносправними відвідувачами. Після завершення проєкту музейники Львівщини, послуговуючись набутими знаннями та власним досвідом, почали робити впевнені кроки в організації власних програм для неповносправних відвідувачів. Серед них варто розглянути наступні.

Здобуті знання на проєкті «Через кордон без бар'єрів», досягнуті методи та прийоми роботи з аудиторією музейники Львівщини почали активно пропагувати серед діячів культури Львівської області, Франківщини та Рівненщини. На спеціально організованих семінарах та тренінгах вони показували, яким чином, застосовуючи які методи, можна створити у музеї комфортну та атрактивну атмосферу для неповносправних відвідувачів. Згідно думки учасника проєкту – голови громадської організації «Зелений Хрест» О.Волошинського – для впровадження конкретних націлених програм, спершу потрібно представити, якомога більшої кількості закладів культури, дієві форми комунікації з неповносправними людьми – для зацікавлення у подібній роботі, для виникнення ініціативи, яка вже стане двигуном у формуванні ідеї, концепції та наступній реалізації [8]. Згідно думки одного з кураторів проєкту «Через кордон без бар'єрів», найбільшу перешкоду для організації безбар'єрного культурного середовища, становлять ментальні бар'єри, коли ми їх подолаємо, буде легше знайти кошти на ліквідацію архітектурних перешкод і простіше освоїти особливі вміння, які допомагають професійно обслуговувати відвідувачів з особливими потребами [7].

У 2015р. Львівський історичний музей запровадив нову форму екскурсії для відвідувачів з вадами зору. В Італійському дворіку музею було виставлено 19 кам'яних пам'яток давнього Львова, які в ході екскурсії пропонується тактильно оглянути відвідувачам. Завершує екскурсію майстер-клас з виготовлення глиняних виробів. Така форма інтеракції зі слабозорими відвідувачами наочно представляє зв'язок їх тактильних відчуттів та створюваних уявою зорових образів [8]. Менеджер з маркетингу Львівського історичного музею – Р.Кошів – відмічає існуючі труднощі та перепони в

українських, зокрема львівських, музеях, які впливають на закладання «фундаменту» для наступних змін у інтеракції музею з неповносправними: 1.Складності у перебудові, оснащенні музейних приміщень відповідними пристроями (тактильні доріжки, пандуси і т.п.), якщо музейна будівля – пам'ятник культури [8]. При сформульованій концепції, розробленому плані дій та належному фінансуванню – складність даної проблеми зникає. 2.Українські музеї не володіють цілісною концепцією співпраці з неповносправними та у них відсутня на місцях відповідна методична література [9]. В дискусії на телепрограмі «Вечірній Львів» учасники проекту «Через кордон без бар'єрів» відмітили, що для роботи по створенню у музеї безбар'єрного комунікативного середовища, перш за все, потрібна ініціатива самих музейників, прагнення щось змінити. Сформульована ідея, підготовлена концепція та розроблений план дій – це обов'язковий «фундамент» для початку роботи [8]. Проект «Через кордон без бар'єрів» надихнув учасників з Львівщини, маючи теоретичну і практичну базу, активно працювати над подоланням проблеми бар'єрності своїх музеїв для неповносправних. В результаті – були розроблені програми по роботі зі слабозорими відвідувачами, тема безбар'єрності музеїв почала активно пропагуватись учасниками проекту, показуючи іншим культурним установам, через результати власних досягнень, ефективність та пріоритетність такого напрямку роботи. Проект також представив ефективну форму співпраці музейників – проведення тренінгів, воркшопів, майстер-класів, де колеги обмінюються досвідом, вчать, діляться виникаючими складностями та спільно шукають шляхи для розв'язання тощо. Активну роботу у даному напрямку діяльності веде вже декілька років Київський Національний музей Т.Г.Шевченка.

"Музей без бар'єрів: від теорії до практики" – комплексна музейна програма, що впроваджена у музеї Т.Шевченка з 2014р.

В рамки Програми включені наступні напрямки роботи музею: проведення тренінгів по роботі з відвідувачами з інвалідністю; розробка і проведення музейних дитячих програм для дітей з аутизмом, слабозорих, створення методичних рекомендацій щодо роботи музеїв із людьми з інвалідністю; проведення культурно-мистецьких заходів за участі неповносправних осіб.

Усі напрямки роботи Програми розроблялись і впроваджувались у співпраці зі спеціалістами, корекційними педагогами, психологами, громадськими організаціями (ВГОі «Група активної реабілітації», студія соціалізації для дітей з аутизмом «Дитина з майбутнім», Асоціація особливих сімей «Ми – разом!» та «Бачити Серцем» тощо.) [9]. Музей Т.Шевченка розробляє безбар'єрність простору закладу як на ментальному рівні, етапи якого наведені вище, так і на фізичному – встановленням пандуса, спеціального ліфта та ін. Музей Т.Шевченка та його партнери по впровадженню Проекту, спрямовані поширювати успішні в реалізації методики і прийоми, передавати власний досвід, ділитись виникаючими проблемами та стратегіями для подальшої роботи по удосконаленню якості музейної інтеракції з відвідувачами особливих потреб. Запроваджені тренінги для музейників знайомлять, на теоретичному і практичному рівнях, зі способами організації програм для неповносправних відвідувачів, а також учасники безпосередньо пізнають особливості їх сприйняття. Наприклад, тренінг по роботі зі слабозорими відвідувачами – «Мистецтво на дотик» – дає можливість учасникам отримати доцільний матеріал, щодо особливостей комунікації зі слабозорими, можливостей їх сприйняття інформації та спілкування з іншими. Практична частина тренінгу включає «рольову гру», учасниками якої були: «слабозорий відвідувач музею» та «його супроводжуючий». Музейники, розділившись на пари, спробували застосувати здобутий теоретичний матеріал на практиці: граючи роль супроводжуючого, що має доволі детально, використовуючи влучні засоби художньої виразності мови, описати навколишню обстановку та предмети, а потім – змінити роль на «слабозорого відвідувача», який з пов'язкою на очах, у супроводі помічника, ходить по експозиції, звертаючи пильну увагу на можливості сприйняття неповносправного та теоретично непередбачувані реакції на зовнішні подразники (звуки, предмети, запахи, конструкції приміщень тощо.). Такий неоціненний досвід і теоретичний базис можуть слугувати вагомим поштовхом, викликом для музейників почати працювати у своєму закладі з проблемою бар'єрності простору. Накопичений музеєм Шевченка досвід є вкрай корисним для інших музеїв Київщини та, загалом, України, бо така практика, на сьогоднішній день, є не загальнопоширеною – чимало українських музеїв не займаються подібною роботою, бо нема ініціативи, відповідних знань та відсутнє бажання/потреба шукати партнерів для цієї діяльності, що тільки загострює проблему бар'єрності музейних середовищ. Тому влаштовані для музейників тренінги та здобутий учасниками досвід – можуть простимулювати до конкретних дій.

Розглянувши резонансні проекти українських музеїв, в контексті стратегії «руху до безбар'єрності» соціокультурних закладів, варто виокремити наявність прогресивних тенденцій у

подоланні бар'єрів спілкування саме зі слабозорими відвідувачами і позитивні результати від впроваджених нововведень стимулюють музеї до продовження роботи.

Як зазначалось раніше, міжнародний досвід у подоланні бар'єрів спілкування з відвідувачами, для українських музейників, слугує теоретичною і методичною базою. Для окреслення реальних для українських музеїв стратегічних методів залучення у постійну аудиторію неповносправних відвідувачів, варто виділити популярні характерні прийоми із західної музейної практики. Серед них:

– співпраця з фокус-групами. Впроваджуючи нову програму для неповносправних відвідувачів музеї співпрацюють з фокус-групами. Відоме вираження «Не робіть для нас без нас» – характеризує доцільність такої співпраці та допомагає підготувати якісний та необхідний продукт для цільової аудиторії (кожна група інвалідності має свою специфіку сприйняття);

– налаштування інформаційного контенту веб-сайту музею. Перегляд Інтернет-сторінки музею перед відвідуванням – сьогодні достатньо популярне явище. Налаштування інформаційного контенту сайту і для неповносправних осіб – служить позитивною мотивацією для останніх відвідати заклад, який піклується про доступність інформації для різних категорій відвідувачів (віртуальний тур по музею із супроводом жестової мови, аудіо-тексти про експозицію, детальність опису приміщень експозиції із зазначенням наявності сходів, ліфту, можливості візиту з собакою-поводиром, експлікації шрифтом Брайля, тактильні доріжки по маршруту екскурсії тощо.).

Висновки і пропозиції. Наведені приклади з музейної західної практики є не дуже складними в організації і дієвими для забезпечення більшого комфорту неповносправних відвідувачів у користуванні послугами музею. Вони унаочнюють основну ідею роботи у даному напрямку – безбар'єрність музейного діалогу як важливий компонент комунікативної моделі – «музей-соціальна арена» – має формуватись безперестанно але поступово, виходячи з реальних можливостей закладу, впроваджуючи виникаючі ідеї, як маломасштабні, так і більш значні. Як і будь-яка інша стратегія розвитку «безбар'єрність» комунікації потребує бажання самого музею впроваджувати ці зміни. Акцентуючи увагу на складнощах у реалізації, які завжди присутні, до конкретної роботи можна так і не добратись.

Як показує досвід, ініціативна кооперація музеїв та корекційних центрів, громадських організацій, благодійних фондів, участь у конкурсах для отримання грантів для впровадження нових проектів – дозволяє музеям поживляти та розвивати напрямки роботи з неповносправними відвідувачами, розробляти нові спеціальні програми, націлені на соціально-культурну адаптацію аудиторії, а також оновлювати існуючі відповідними методами корекційного спілкування, гри тощо. Руйнування бар'єрів має починатись з самого музею.

Список посилань

1. Ваньшин С.Н./Реабілітація інвалідів музейними засобами: Матеріали засідань круглого столу (29.06 – 1.07.2011, Москва) в рамках III Міжнар. конфер. «Рівні права – рівні можливості. Універсальний дизайн: нові концепції та кращі приклади» /Упоряд. канд. пед. наук С.Н. Ваньшин. – М., 2011. – с. 148.
2. Виставку творчих робіт з занять арт-терапії для вагітних представили у Кіровоградському музеї [Електронне джерело] /Кіровоградський обласний художній музей//Офіційна веб-сторінка науково-популярного журналу «Музейний простір» Українського центру розвитку музейної справи [сайт]. 3.06.2016. URL: <http://prostir.museum.ua/post/37445>.
3. Виставка «Заняття стародавньої людини» [Електронне джерело] //Офіційна сторінка Дніпропетровського національного Історичного музею ім.Д.І.Яворницького [сайт]. 2010. URL: <http://museum.dp.ua/ancient-exhibition.html>.
4. Виставка «Зірки в темряві» [Електронне джерело] //Офіційна сторінка Національного музею Т.Шевченка [сайт]. 2014. URL: <http://museumshevchenko.org.ua/element.php?id=625>.
5. Доступний музей. Інформація для відвідувачів з особливими потребами та їх супроводжуючих [Електронне джерело] //Офіційна веб-сторінка Російського державного музею образотворчих мистецтв ім.О.С.Пушкіна [сайт] URL: <http://www.arts-museum.ru/visitors/acessible/>.
6. Конвенція про права з інвалідністю [Електронне джерело]//Офіційний веб-портал Верховної Ради України [сайт]. 13 грудня 2006. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
7. Музей без бар'єрів [Електронне джерело] //Веб-сторінка проекту «Безбар'єрна Україна» при Національній Асамблеї інвалідів України [сайт]. URL: <http://netbaryerov.org.ua/import/1660-muzeji-bez-bar-eriv>.

8. Музеї і неповносправні. Обговорення співпраці в програмі "Вечір у Львові" на ТРК Львів [Електронне джерело] //Вебхостинг «Youtube» [сайт]. 16.02.2015 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RE46ojI3m3U&t=1116s>.
9. Музей без бар'єрів [Електронне джерело] //Офіційна сторінка Національного музею Т.Шевченка [сайт]. 2014. URL: <http://museumshevchenko.org.ua/page.php?id=123>.
10. Платонова О.В./Рекомендації по розробці екскурсії (заняття) для людей з вадами зору// Платонова О.В., Жвітіашвілі Н.Ю. Арт-терапія у художньому музеї. СПб., 2000. с. 92 – 97.
11. Проект «Рівні можливості» [Електронне джерело] //Офіційна веб-сторінка Дніпропетровського національного Історичного музею ім.Д.І.Яворницького [сайт]. 2010. URL: <http://museum.dp.ua/news0275.html>.
12. Резолюція круглого столу «Музей відкритий для всіх: культура без обмежень» [Електронне джерело]//Офіційна веб-сторінка благодійного фонду «Мистецький арсенал» [сайт]. 22.10.2013. URL: <http://art-arsenalfund.org/news/?id=122>.
13. Через кордон без бар'єрів [Електронне джерело] //Офіційна веб-сторінка Львівського музею історії релігії [сайт]. URL: <http://www.museum.lviv.ua/filii-muzeiu/sokalskyi-muzei/342-cherez-kordon-bez-bar-ieriv>.
14. The Concept of Change of Perspective [Електронне джерело]// Офіційна веб-сторінка проекту About the EMMÉ Project [сайт]. 2016. URL: <http://www.museums-exhibiting-europe.de/project>.

References

1. Van'shin S.N. Reabilitatsiya invalidiv muzejnymi zasobami: Materiali zasidan kruglogo stoly (29.06 – 1.07.2011, Moskva) v ramkah III Mijnar. konfer. «Rivni prava – rivni mozhlivosti. Yniversalniy dizajn: novi koncepcii ta kraschi prikladi» [The equal rights – the equal opportunities. Universal design: new conceptions and the best examples]/ Uporyad. kand. ped. nauk S.N. Van'shin. – M., 2011. – 148 s.
2. Vistavku tvorchih robit z zanyat art-terapii dlya vagitnih predstavli y Kirovograds'komu myzeii [The art exhibition of works by pregnant women from the lessons of art-therapy is opened at the Kirovogradskii art museum] [Elektronne dzherelo]/ Kirovogradskij oblasnij hudozhnii muzej// Oficijna veb-storinka naukovu-populyarnogo zhurnalu «Muzejnij prostir» Ukrain's'kogo centru rozvitku muzejnoii spravi [sajt]. 3.06.2016. URL: <http://prostir.museum.ua/post/37445>.
3. Vistavka «Zanyattya starodavn'ooi lyudini» [museum's exhibition «The activities of ancient person»] [Elektronne dzherelo]// Oficijna veb-storinka Dnipropetrovs'kogo nacionalnogo Istorichnogo muzeyu im. D.I. Yavornic'kogo [sajt]. 2010. URL: <http://museum.dp.ua/ancient-exhibition.html>.
4. Vistavka «Zirki u temryavi» [The museum's exhibition «Stars in the darkness»] [Elektronne dzherelo]// Oficijna veb-storinka Nacionalnogo muzeyu T.Shevchenka [sajt]. 2014. URL: <http://museumshevchenko.org.ua/element.php?id=625>.
5. Dostupnij muzej. Informaciya dlya vidviduvachiv z osoblivimi potrebami ta iih suprovodzhuyiqh [The available museum. Information for disabled visitors and their maintainers] [Elektronne dzherelo]// Oficijna veb-storinka Rosijs'kogo derzhavnogo muzeyu obrazotvorchih mistectv im. O.Pushkina [sajt]. URL: <http://www.arts-museum.ru/visitors/accessible/>.
6. Konvenciya pro prava z invalidnistyu [Convention about rights of disabled people] [Elektronne dzherelo]// Oficijnij veb-portal Verhovnoi Radi Ukraini [sajt]. 13.12.2006. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
7. Muzej bez бар'єрів [Museum without barriers] [Elektronne dzherelo]// Veb-storinka proektu «Bezbar'jerna Ukraina» pri Nacionalnij Asambleii invalidiv Ukraini [sajt]. URL: <http://netbaryerov.org.ua/import/1660-muzeji-bez-bar-eriv>.
8. Muzeii i nepovnospravni. Obgovorennya spivpraci v programi «Vechir u Lvovi» na TRK Lviv [Museums and disabled people. Discussion of coworking at the TV-program «Evening in the Lviv» on Lviv Channel] [Elektronne dzherelo]// Veb-hosting «Youtube» [sajt]. 16.02.2015. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RE46ojI3m3U&t=1116s>.
9. Muzej bez бар'єрів [Museum without barriers] [Elektronne dzherelo]// Oficijna veb-storinka Nacionalnogo muzeyu T.Shevchenka [sajt]. 2014. URL: <http://museumshevchenko.org.ua/page.php?id=123>.
10. Platonova O.V./ Rekomendacii po rozrobci ekskursii (zanyattya) dlya lyudeii z vadami zoru [Recommendations for creation a tour for visually impaired people]// Platonova O.V., Zhvitiashvilli N./Art-terapiya v hudozhnomu muzeii. – SPb, 2000. 92 – 97 s.

11. Projekt «Rivni mozhlivosti» [project «The Equal abilities»] [Elektronne dzherelo] // Oficijna veb-storinka Dnipropetrovs'kogo nacionalnogo Istorichnogo muzeyu im. D.I. Yavornic'kogo [sajt]. 2010. URL: <http://museum.dp.ua/news0275.html>.
12. Rezolyuciya kruglogo stolu «Muzej vidkritij dlya vsih: kultura bez obmezhen» [The resolution of round table «Museum is wide opened for all visitors: culture without borders »] [Elektronne dzherelo] // Oficijna veb-storinka blagodijnogo fondu «Misteckiy arsenal» [sajt]. 22.10.2013. URL: <http://art-arsenalfund.org/news/?id=122>.
13. Cherez kordon bez бар'ieriv [Across borders without barriers] [Elektronne dzherelo] // Oficijna veb-storinka Lvivskogo muzeyu istorii religii [sajt]. URL: <http://www.museum.lviv.ua/filii-muzeiu/sokalskyi-muzei/342-cherez-kordon-bez-bar-ieriv>.
14. The Concept of Change of Perspective [Електронне джерело]// Офіційна веб-сторінка проекту About the EMMЕ Project [сайт]. 2016. URL: <http://www.museums-exhibiting-europe.de/project>.

СУПРУНЧУК А.П.

аспірант кафедри культурології
Национального педагогического университета им. М.П.Драгоманова,
заведующая сектором научно-образовательной работы
Национального музея «Чернобыль»
(г. Киев, Украина)
aleksandra.suprunchuk@gmail.com

КОММУНИКАТИВНАЯ МОДЕЛЬ СОВРЕМЕННОГО МУЗЕЯ: УКРАИНСКИЙ ОПЫТ И ЗАПАДНАЯ ПРАКТИКА

Аннотация

В статье проанализировано развитие безбарьерной коммуникации в пространстве современного музея как важной стратегии совершенствования уровня взаимодействия с разными группами посетителей, где значительное внимание отводится аудитории с особыми потребностями. До недавнего времени непреодолимые барьеры, в первую очередь ментального характера, отделяли инвалидов от музеев. Начало 21-го века знаменовалось стартом мощных изменений и направлением развития социокультурных заведений в сторону общедоступности для всех категорий посетителей. В статье представлены, исходя из имеющегося музейного опыта, эффективные в работе и доступные для реализации именно украинскими музеями методы улучшения музейной коммуникации с посетителями особых потребностей.

Ключевые слова: безбарьерность коммуникации, современный музей, инвалид, социокультурная адаптация, интеракция, общедоступность, актуальность, приоритетность развития, коммуникативная модель.

SUPRUNCHUK O.

postgraduate of culturology department
in the National Pedagogical Dragomanov University
manager of sector of education and science work
in the Chernobyl National Museum,
aleksandra.suprunchuk@gmail.com

THE COMMUNICATIVE MODEL OF CONTEMPORARY MUSEUM: UKRAINIAN EXPERIENCE AND WESTERN PRACTICE

Summary

Improvement of quality museum's dialogue with vulnerable people is the actual tendense of modernized communicative model for the modern museum. According to the communicative model of museum's work – «social arena» – museum it's a sociocultural space, which is wide open for all groups of visitors, it can to find understandable kind of «language» for all visitors, with any physical opportunity to perceive different information. During a long time of museum's instutualization vulnerable people were a social limited group of museum's visitors. Museum's space for disabled persons has a lot of huge barriers physical or mental specificity (different glass showcases, stairs, abcent informations with the Braille, abcent of tactil roads or

panels, absent a special person-guide for disabled visitors etc.), which formed, so to speak, a huge wall of miscommunication between vulnerable visitor and museum. For a long time museum accumulated and created a lot of different communicative methods and forms of entertainments, which museum's workers intensively include to the different activities during working process, but, in the most cases, these forms of museum's dialogue have aimed for the most popular group of museums visitors – full-fledged people. After changes in socio-political sphere of people's life, after established by United Nations the Convention on the Rights of Persons with Disabilities, from the beginning of XXI century, problems of barrier's communication between disabled people and sociocultural public spaces and also a bad level of their sociocultural adaptation – were included to the theoretical learnings and practical activities for different sociocultural and studies spaces, which also include museum. Article include a real effective available communicative methods for interaction with vulnerable people, are integrated to the Western museum's experience already and it will be a real good modernized practice for ukrainian museums, for development communication with disabled visitors. The analysis of resonant museum's sociocultural projects confirms priority of museum's activity to improve interaction forms with vulnerable visitors and also positive resonance among society illustrates importance to continue this develop and create new interesting programs for dialogue with disabled person in the museum's space. The sociocultural adaptation – it's a very necessary and essential part of modern society's life for each person, and museum it's one of the priority place for development and consolidation the personal sociocultural adaptation. The valuable meaning of museum's interaction with disabled people must be put by museum's workers to the base of new forms of dialogue and programs with vulnerable visitors. Sociocultural adaptation of disabled visitors need to be more priority unit of museum's communicative practices. Special methods of corrective pedagogy also need to be in the attention of museum's workers during creation process of special programs for disabled visitors and this article has different good examples of them. Museum, which hadn't prepared for serve of vulnerable visitors, can't has represented like a contemporary cultural space. According to museum's experience, from the different countries, the initiative cooperation of museums with: corrective centers for disabled people, different social organizations, charity funds, also taking part of the competitions for get a grant for develop new sociocultural projects – are progressive tendencies for improving, for developing and modernizing different trends of communicate with disabled visitors.

Keywords: barrier-free communication, contemporary museum, disabled person, sociocultural adaptation, interaction, public, actual, priority of development, communicative